

A FÖLD ZAMATA

Weninger-borászat Balfon

ÉPÍTÉSZET: PROPELLER Z SZÖVEG: WESSELÉNYI-GARAY ANDOR FOTÓ: BUJNOVSZKY TAMÁS, KLAUS VYHNALEK, GERHARD WASSERBAUER

A falusi emberek idő- és távolságfogalma nagyon eltér a városban élőkétől. Gesztusok, karlendítések, a topográfiaat valósággal eltáncoló mozdulatok igazítják útba az érdeklődőt, miközben az „itt van mindjárt” fordulata vonatkozhat a következő sarokra, de akár a hegyen túlra is. Ezért kételkedve hallgattam a magyarázatot az új balfi pincészet hollétéről, mikor a postás hirtelen ezt mondta: – Tudja mit? Észre fogja venni! – Így is lett...

Franz Weninger szőlészetét kevésbé az aktuális bordívatok, telepítési trendek, inkább a helyi termelési hagyományai határozzák meg. Meggyőződése, hogy a jó borban érződik a föld zamata, a régi dűlők mélyre futó gyökérszete olyan ízekkel gazdagítja a bort, mellyel az új telepítések nem vehetik fel a versenyt

Ez a ház formai értelemben markánsan eltér azoktól a borászatoktól, melyek az elmúlt évtizedben Magyarországon épültek. Bármily meglepő is ennek a háznak a modernsége, tökéletesen illeszkedik a kortárs burgenlandi borászati hagyományokhoz

Kopott idill

Balfnak nincs kitüntetett helye Magyarországon térképén. Egy kis falu a Fertő tó partján, neve talán az ásványvíz miatt cseng ismerősen néhányunknak. Noha a tó miatt a világörökség része, házaik mégsem idézik azt a mézeskalácsidillt, ami például Hollókő vagy Szentendre emlékező beugrik. Józan mértéktartás, a szűkre szabott lehetőségekbe már egy ideje beletörődött, kissé kopott architektúrára köszön ránk az út két oldalán, mikor két ház között villan valami. Satufék, rükcverc, s a szerkesztő szíve kihagy egy ütemet: az idő pókhálóját elementáris erővel szaggatja szét a borászat épülete, amelyhez hasonló itt, Magyarországon még nem épült.

Új borhoz új építészet

Franz Weninger pincészete a létező legfrissebb, legmodernebb európai hagyományok szerint komponált épület, mely olyannyira eltér a hazai borászatok világától, hogy joggal merül fel a kérdés, el fog-e jutni valaha is erre a szintre a magyar építészet. A Weninger-borászat a hazai hagyományok antitézise; olyannyira más, hogy nemcsak a hazai borászatokkal kapcsolatos, hanem a tájról és a hagyományokról alkotott fogalmainkat is átgondolhatjuk ennek a másságnak a tükrében.

A tulajdonos, a meglepően fiatal Franz Reinhardz Weninger Horitschonban nőtt fel, és édesapja ottani birtokán sajátította el mestersege fortélyait. Külföldi tanonckodás után vette át a család magyarországi birtokait, mikor is egy befejezetlen hotelépületben rendezte be üzemét. 2004-ben döntötte el, hogy saját pincészet építésébe fog. Ausztriában 1994-ben lépett színpadra az új borászgeneráció, amelynek egyértelmű volt, hogy a megtépzott hírnevű burgenlandi borok újrapozicionálása a termék és az azt előállító üzemépület minőségének együttes emelésével képzelhető csak el. Ez a taktika bejött. Mára a burgenlandi borok az európai fogyasztók egyik kedvencévé, a borászatok pedig Ausztria építészeti büszkeségévé váltak. Hillinger, Pfreissl, Langenlois, Plotz – nemcsak a borászok, hanem a kortárs építészet rajongói számára is jól csengő nevek. Franz Weninger számára tehát egyértelmű volt, hogy borászatát a kortárs építészet mai állása szerint építi fel.

Háromezer euró

A problémát a tervező kiválasztása jelentette. Weningerék baráti társaságában három építész is volt, így annak érdekében, hogy direkt megbízással a kimaradókat ne bántsa meg, házi pályázatot hirdetett. A meghívási díj háromezer euró volt. Franz Weninger korábban

A bejáratnál lépcsőház vezet a kóstolótérbe és az irodákhoz, de ugyaninnen lehet megközelíteni a faajtó mögött nyíló prészaházat is. A dupla belmagasságú prészaház az emeleten is vizuális kapcsolatban marad az irodával és a kóstolóval

A kóstoló fainimalizmusa – háttérben az irodával – szigorúan funkcionális. Az üvegfalba tolt monitorablak könyveklője bárpult is. A kezeletlen felületeken megjelenő foltok már most az idő és a történelem apró jelei

Felül – a prészház, a központ. Bal oldalon érkezik a szőlő, középen az érlelőtartályok, szemben, jobb oldalon pedig az iroda fogyasztótér blokkja, ahonnan közvetlen kapcsolat nyílik. Alul a pince kétraktusos: a pillersortól jobbra lévő szakasz már a föld alatt található. A bal oldali egység tetején történik a szőlő betöltése

el sem tudta képzelni, hogy egyetlen feladatra három ennyire eltérő megoldás születhet. Döntését végül a technológiai kötöttségek és a megvalósíthatóság kettős elvárása határozta meg; ennek leginkább a „propeller” építész-csapata felelt meg.

Egy ilyen épület láttán persze felmerül a kérdés: hogyan illik a tájba, amely – európai értelemben – nem annyira mitikus, a történelem által terhelt, mint inkább dinamikus képződmény. Nem képeskönyvbe illő, merev és változtathatatlan valami, hanem a növények, az évszakok és az épületek változásával együtt változó, dinamikus környezet. Ahol a kortárs építészeti éppúgy a táj új és alakító tényezője, mint a régi, a hagyományos.

A táj megváltozik

A hegyoldalba nyomott ház meredek, konzolos emeletén található a kóstoló, az irodák, valamint a hozzájuk csatlakozó szociális blokk. A kóstolóban vastag, új, kezeletlen faasztal várja a vendégeket, s ez is a hagyományhoz való, csak másféle kötődésről szól. Ki ne szeretne magának egy ódon tölgyfa asztalt, amelyen ott a múlt beszélgetéseinek, lakomáinak emléke? Egy asztal viszont csak akkor lesz ódon, ha hagyják azzá válni. Franz Weningert nem zavarja a borfolt, a kezeletlen padlón megjelenő pettyek, mondván: a történelem csak az idő ilyen apró nyomain keresztül válik láthatóvá.

A hegy gyomrában

Az irodákból közvetlen átjárás adott a borfeldolgozó üzembe, ahonnan a hegybe vájt pince nyílik. Az üzemi részt gravitációs („felültöltős”) szőlőfeldolgozásra alakították ki. A borfeldolgozó és a pince már tisztán ipari környezet, különösen az utóbbi reprezentál egy, a magyarországi gyakorlattól eltérő tény. Míg idehaza a borászatok lelkesen dicsérik téglaboltíves pincéiket, addig Ausztriában vasbeton dobozokat nyomnak a földbe. Vagy még oda se. A természetes szellőzést – amit gyakran klímatechnikával egészítenek ki – azzal biztosítják, hogy a betont porózusabb szerkezetűre keverik. Ennek az az oka, hogy itthon sokkal olcsóbb a kézi munka, amelyet Ausztriában – és általában Európában – iparosított technológiákkal váltanak ki. Ennek az irányzatnak is megvannak a maga szélsőségei, ugyanis számos helyen még klasszikus pince sincs, a hőmérsékletet légkondicionáló berendezések biztosítják.

Magyar borász

Franz Weninger a skála közepén helyezkedik el: meggyőződése, hogy racionális energiabefektetéssel olyan környezetet kell létrehozni, ahol az ember jól érzi magát. Teozófiai megközelítés ez: ahol jó az embernek, ott a bornak is jó lesz. Persze ott a kérdés, hogy mitől magyar ez? Például attól, amit Franz Weninger angolul mond: én magyar borász vagyok. ■